YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

17 päivänä helmikuuta 2005 *

Yhdistetyissä asioissa C-453/02 ja C-462/02,

joissa on kyse EY 234 artiklaan perustuvista ennakkoratkaisupyynnöistä, jotka Bundesfinanzhof (Saksa) on esittänyt 6.11.2002 tekemillään päätöksillä, joista ensimmäinen on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 13.12.2002 ja toinen 23.12.2002, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

Finanzamt Gladbeck

vastaan

Edith Linneweber (C-453/02)

ja

Finanzamt Herne-West

vastaan

Savvas Akritidis (C-462/02),

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit C. Gulmann ja R. Schintgen (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: C. Stix-Hackl,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M.-F. Contet,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 26.5.2004 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Linneweber, edustajanaan Rechtsanwalt M. Nettesheim,

— Saksan hallitus, asiamiehenään W.-D. Plessing, avustajanaan Rechtsanwalt D. Sellner,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään E. Traversa ja K. Gross, avustajanaan Rechtsanwalt A. Böhlke,

kuultuaan julkisasiamiehen 8.7.2004 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisukysymykset koskevat jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17 päivänä toukokuuta 1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY (EYVL L 145, s. 1; jäljempänä kuudes direktiivi) 13 artiklan B kohdan f alakohdan tulkintaa.

2 Nämä pyynnöt on esitetty asioissa, joissa asianosaisina ovat yhtäältä Finanzamt Gladbeck ja Linneweber vuonna 1999 kuolleen puolisonsa yleisseuraajana ja toisaalta Finanzamt Herne-West ja Akritidis ja jotka koskevat arvonlisäveron suorittamista uhkapelien pitämisestä saaduista tuloista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Kuudennen direktiivin 2 artiklassa, joka muodostaa direktiivin II osaston, jonka otsikkona on "Soveltamisala", säädetään seuraavaa:

"Arvonlisäveroa on kannettava:

1. verovelvollisen tässä ominaisuudessaan maan alueella suorittamasta vastikkeellisesta tavaroiden luovutuksesta ja palvelujen suorituksesta;

— —."

4 Kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan f alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on vapautettava arvonlisäverosta

"vedonlyönti, arvonta ja muut uhka- tai rahapelit, jollei kunkin jäsenvaltion säätämistä ehdoista ja rajoituksista muuta johdu".

Kansallinen lainsäädäntö

5 Vuoden 1993 Umsatzsteuergesetzin (vuoden 1993 liikevaihtoverolaki; BGBl. 1993 I, s. 565; jäljempänä UStG) mukaan arvonlisäveroa on kannettava elinkeinonharjoittajan elinkeinotoimintaansa liittyen maan alueella suorittamista vastikkeellisista liiketoimista.

6 UStG:n 4 §:n 9 momentin b kohdan mukaan arvonlisäverosta on vapautettu liiketoimet, jotka kuuluvat arpajaisverolain soveltamisalaan, sekä toimiluvan saaneiden yleisten pelikasinoiden pitämiseen liittyvät liiketoimet.

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

Asia C-453/02

7 Linneweber on vuonna 1999 kuolleen puolisonsa yleisseuraaja. Hänen puolisollaan oli hallinnollinen lupa asettaa maksua vastaan rahapeliautomaatteja ja ajanvietelaitteita yleiseen käyttöön kahviloihin sekä hänelle kuuluneisiin pelisaleihin. Linneweber ja hänen puolisonsa ilmoittivat, että kyseisten laitteiden pitämisestä kertynyt myynti tilikausina 1997 ja 1998 ei ollut arvonlisäveron alaista, koska myynti, joka liittyy peliautomaattien pitämiseen toimiluvan saaneista pelikasinoista, on vapautettu tästä verosta.

8 Finanzamt Gladbeck katsoi puolestaan, että kyseessä olevia liiketoimia ei ole vapautettu verosta UStG:n 4 §:n 9 momentin b kohdan perusteella, koska ne eivät ole arpajaisveron alaisia ja koska ne eivät ole peräisin toimiluvan saaneen yleisen pelikasinon pitämisestä.

9 Finanzgericht Münster, jonka ratkaistavaksi asia saatettiin, hyväksyi Linneweberin nostaman kanteen sillä perusteella, että — kuten yhteisöjen tuomioistuin katsoi asiassa C-283/95, Fischer, 11.6.1998 antamassaan tuomiossa (Kok. 1998, s. I-3369) — peliautomaateista saadut tulot on vapautettava arvonlisäverosta kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan f alakohdan mukaisesti. Finanzgericht Münsterin mukaan yhteisöjen tuomioistuin katsoi kyseisen tuomion 28 kohdassa, että verotuksen neutraalisuuden periaate estää sen, että laillisia ja laittomia liiketoimia kohdellaan arvonlisäverotuksessa eri tavalla.

10 Bundesfinanzhofissa tekemänsä Revision-valituksen tueksi Finanzamt Gladbeck väitti, että kun on kyse pelikasinoihin sijoitetuista laitteista, panokset ja voittomahdollisuudet ovat paljon suuremmat kuin silloin, kun on kyse muualla kuin pelikasinoissa pidettävistä laitteista. Toisin kuin Finanzgericht Münster katsoi, Finanzamt Gladbeckin mukaan nämä kahdentyyppiset laitteet eivät näin ollen kilpaile keskenään.

11 Koska Bundesfinanzhof katsoi, että sen käsiteltäväksi saatetun asian ratkaiseminen edellyttää kuudennen direktiivin tulkintaa, se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko kuudennen direktiivin — — 13 artiklan B kohdan f alakohtaa tulkittava siten, että jäsenvaltio ei voi kantaa arvonlisäveroa uhka- tai rahapelin järjestämisestä, kun tällaisen pelin järjestäminen asianmukaisen toimiluvan saaneissa yleisissä pelikasinoissa on vapautettu verosta?

2) Kielletäänkö kuudennen direktiivin — — 13 artiklan B kohdan f alakohdassa jäsenvaltiota kantamasta arvonlisäveroa rahapeliautomaatin pitämisestä jo sillä perusteella, että asianmukaisen toimiluvan saaneissa yleisissä pelikasinoissa tällainen pitäminen on vapautettu verosta, vai onko lisäksi osoitettava, että muualla kuin pelikasinoissa pidettävät peliautomaatit ovat olennaisilta osiltaan – kuten suurimman panoksen ja voiton osalta — samanlaisia kuin pelikasinoiden rahapeliautomaatit?

3) Voiko peliautomaattien pitäjä vedota kuudennen direktiivin — — 13 artiklan B kohdan f alakohdassa säädettyyn vapautukseen verosta?"

Asia C-462/02

12 Kuten kansallisen tuomioistuimen yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi toimittamasta asiakirja-aineistosta ilmenee, Akritidis piti vuosina 1987–1991 pelisalia Herne-Eickelissä. Hän järjesti siellä ruletti- ja korttipelejä. Hänellä olleen luvan mukaisesti näitä pelejä oli harjoitettava toimivaltaisten viranomaisten myöntämän esteettömyystodistuksen (Unbedenklichkeitsbescheiningung) mukaisesti määriteltyjä sääntöjä noudattaen.

13 Akritidis ei noudattanut vuosina 1989–1991 toimivaltaisten viranomaisten vahvistamia sääntöjä ruletin eikä korttipelin osalta. Hän ei esimerkiksi käyttänyt pelipöytää, noudattanut panosten enimmäismäärää eikä pitänyt kirjaa kyseisten pelien pitämisestä syntyneestä liikevaihdosta.

14 Finanzamt Herne-West arvioi liikevaihdon kyseiseltä ajanjaksolta ottaen huomioon laittomat tulot, jotka olivat peräisin ruletti- ja korttipelien järjestämisestä. Akritidiksen oikaisuvaatimuksen jälkeen ja edellä mainitussa asiassa Fischer annetun tuomion perusteella Finanzamt Herne-West päätti, että rulettipelistä saadut tulot eivät ole arvonlisäveron alaisia. Se katsoi kuitenkin, että laittomasti järjestetty korttipeli on verollista toimintaa, ja se arvioi sen osan liikevaihdosta, joka koski tämän pelin järjestämistä.

15 Akritidis nosti kanteen tästä päätöksestä Finanzgericht Münsterissä. Tämä tuomioistuin katsoi, että kyseessä oleva korttipeli on kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan f alakohdan perusteella vapautettava arvonlisäverosta niiden periaatteiden mukaisesti, jotka yhteisöjen tuomioistuin vahvisti edellä mainitussa asiassa Fischer antamassaan tuomiossa. Se katsoi myös, että Akritidis saattoi vedota suoraan kyseiseen säännökseen kansallisissa tuomioistuimissa. Sen mukaan ei ole mitään syytä rajoittaa yhteisöjen tuomioistuimen kyseisessä tuomiossa vahvistamia periaatteita rulettipeliin.

16 Bundesfinanzhofissa tekemänsä Revision-valituksen tueksi Finanzamt Herne-West väitti, että periaatteita, joihin Finanzgericht Münster viittasi, ei voida soveltaa käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä olevaan korttipeliin. Erona korttipeliin, josta oli kyse edellä mainitussa asiassa Fischer annetun tuomion taustalla olleessa tapauksessa, käsiteltävänä olevassa asiassa Akritidiksen järjestämä korttipeli ja pelikasinoiden järjestämät korttipelit eivät sen mukaan kilpaile millään tavoin keskenään, koska nämä pelit eivät ole vertailukelpoisia. Akritidis väitti puolestaan, että hänen pelisaleissaan pelattu korttipeli vastaa toimiluvan saaneissa yleisissä pelikasinoissa pelattavaa "black jackiä".

17 Koska Bundesfinanzhof katsoi, että sen käsiteltäväksi saatetun asian ratkaiseminen edellyttää kuudennen direktiivin tulkintaa, se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Kielletäänkö kuudennen direktiivin — — 13 artiklan B kohdan f alakohdassa jäsenvaltiota kantamasta arvonlisäveroa korttipelin järjestämisestä jo sillä perustella, että korttipelin järjestäminen asianmukaisen toimiluvan saaneissa yleisissä pelikasinoissa on vapautettu verosta, vai onko lisäksi osoitettava, että muualla kuin pelikasinoissa järjestettävät korttipelit ovat olennaisilta osiltaan — kuten pelisääntöjen tai suurimman panoksen ja voiton osalta — verrattavissa pelikasinoissa järjestettäviin korttipeleihin?

2) Voiko korttipelin järjestäjä vedota kuudennen direktiivin — — 13 artiklan B kohdan f alakohdassa säädettyyn vapautukseen verosta?"

18 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 6.2.2003 antamalla määräyksellä asiat C-453/02 ja C-462/02 yhdistettiin kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymykset

Ensimmäinen kysymys asiassa C-453/02

19 Aluksi on muistutettava yhtäältä, että UStG:n 4 §:n 9 momentin b kohdassa vapautetaan arvonlisäverosta liikevaihto, jonka toimiluvan saaneet yleiset pelikasinot ovat saaneet uhkapeleistä tai uhkapelilaitteiden pitämisestä, mutta siinä ei määritellä kyseisten pelien ja laitteiden muotoa tai järjestely- ja toteuttamistapoja.

20 Kuten Bundesfinanzhof ennakkoratkaisupyynnössään täsmensi, on toisaalta todettava, että toimiluvan saaneille yleisille pelikasinoille ei ole asetettu mitään rajoituksia sen suhteen, millaiset uhkapelit tai uhkapelilaitteet ovat niille sallittuja.

21 Toimiluvan saaneet yleiset pelikasinot voivat siis järjestää pääasiassa kyseessä olevan kaltaisia uhkapelejä ja pitää kyseisiä uhkapelilaitteita siitä riippumatta, millä tavoin pelaaminen on järjestetty, eikä niiden näiden pelien pitämisestä saatu liikevaihto ole arvonlisäveron alaista.

22 Tässä tilanteessa on katsottava, että asiassa C-453/02 esitetyllä ensimmäisellä kysymyksellä pyritään selvittämään, onko kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan f alakohtaa tulkittava siten, että kansallisella lainsäädännöllä, jonka mukaan kaikkien uhkapelien järjestäminen ja uhkapelilaitteiden pitäminen on vapautettu arvonlisäverosta, kun tämä tapahtuu toimiluvan saaneissa yleisissä pelikasinoissa, mutta tätä samaa toimintaa ei ole vapautettu verosta, kun sitä harjoittavat muut kuin pelikasinoiden pitäjät, rikotaan tätä alakohtaa.

23 Tällä tavoin uudelleen muotoiltuun kysymykseen vastaamiseksi on muistutettava, että kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan f alakohdasta seuraa, että uhkapelien järjestäminen ja uhkapelilaitteiden pitäminen on periaatteessa vapautettava arvonlisäverosta, mutta jäsenvaltioilla on kuitenkin toimivalta määritellä tämän vapautuksen ehdot ja rajoitukset (em. asia Fischer, tuomion 25 kohta).

24 Tätä toimivaltaa käyttäessään jäsenvaltioiden on kuitenkin noudatettava verotuksen neutraalisuuden periaatetta. Kuten yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, tämän periaatteen vastaista on muun muassa se, että keskenään samankaltaisia ja näin ollen kilpailevia tavaroita tai palveluja kohdellaan arvonlisäverotuksessa eri tavalla, joten näihin tavaroihin tai palveluihin on sovellettava yhtenäistä verokantaa (ks. mm. asia C-267/99, Adam, tuomio 11.10.2001, Kok. 2001, s. I-7467, 36 kohta ja asia C-109/02, komissio v. Saksa, tuomio 23.10.2003, Kok. 2003, s. I-12691, 20 kohta).

25 Tästä oikeuskäytännöstä, kuten myös asiassa C-216/97, Gregg, 7.9.1999 annetusta tuomiosta (Kok. 1999, s. I-4947, 20 kohta) ja edellä mainitussa asiassa Fischer annetusta tuomiosta, ilmenee kuitenkin, että sen arvioimiseksi, ovatko tavarat ja palvelujen suoritukset samankaltaiset, sillä, kuka tuottaja tai palvelujen suorittaja on, ja tämän harjoittaman toiminnan oikeudellisella muodolla ei periaatteessa ole merkitystä.

26 Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 37 ja 38 kohdassa, sen määrittelemiseksi, olivatko edellä mainitussa asiassa Fischer annetun tuomion taustalla olleessa tapauksessa kyseessä olleet toimet samankaltaisia, yhteisöjen tuomioistuin tarkasteli yksinomaan kyseessä olleiden toimien vertailukelpoisuutta eikä se ottanut huomioon väitettä, jonka mukaan verotuksen neutraalisuuden periaatteen kannalta uhkapelit eroavat toisistaan pelkästään siksi, että toimiluvan saaneet yleiset pelikasinot järjestävät niitä tai että niitä järjestetään näissä paikoissa.

27 Yhteisöjen tuomioistuin katsoi näin ollen edellä mainitussa asiassa Fischer antamansa tuomion 31 kohdassa, että on kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan f alakohdan vastaista, että jäsenvaltio kantaa arvonlisäveroa muualla kuin toimiluvan saaneessa yleisessä pelikasinossa järjestetyn laittoman uhkapelin järjestämisestä, kun vastaavan uhkapelin järjestäminen tällaisessa kasinossa on vapautettu verosta.

28 Koska sillä, kuka uhkapelin järjestää, ei ole merkitystä, kun on kyse sen määrittämisestä, onko kyseisen pelin laittoman järjestämisen katsottava kilpailevan saman pelin laillisen järjestämisen kanssa, näin on oltava sitäkin suuremmalla syyllä, kun on kyse sen määrittämisestä, onko kahden laillisesti järjestettävän uhkapelin tai pidettävän uhkapeliautomaatin katsottava kilpailevan keskenään.

29 Tästä seuraa, että kun jäsenvaltiot käyttävät niille kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan f alakohdassa myönnettyä toimivaltaa eli määrittelevät ehdot ja rajoitukset, joiden puitteissa uhkapelien järjestäminen ja uhkapelilaitteiden pitäminen voi olla arvonlisäverosta vapautettu tässä alakohdassa tarkoitetulla tavalla, ne eivät voi säätää, että kyseisen vapautuksen myöntäminen riippuu siitä, kuka kyseisiä pelejä järjestää ja laitteita pitää.

30 Edellä esitetyn perusteella asiassa C-453/02 esitettyyn ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan f alakohtaa on tulkittava siten, että kansallisella lainsäädännöllä, jonka mukaan kaikkien uhkapelien järjestäminen ja uhkapelilaitteiden pitäminen on vapautettu arvonlisäverosta, kun tämä tapahtuu toimiluvan saaneissa yleisissä pelikasinoissa, mutta tätä samaa toimintaa ei ole vapautettu verosta, kun sitä harjoittavat muut kuin pelikasinoiden pitäjät, rikotaan tätä alakohtaa.

Toinen kysymys asiassa C-453/02 ja ensimmäinen kysymys asiassa C-462/02

31 Kun otetaan huomioon ensimmäiseen kysymykseen asiassa C-453/02 annettu vastaus, tässä samassa asiassa esitettyyn toiseen kysymykseen ja asiassa C-462/02 esitettyyn ensimmäiseen kysymykseen ei tarvitse vastata.

Kolmas kysymys asiassa C-453/02 ja toinen kysymys asiassa C-462/02

32 Näillä kysymyksillään kansallinen tuomioistuin tiedustelee, onko kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan f alakohdalla välitön oikeusvaikutus siten, että uhkapelien järjestäjä tai uhkapelilaitteiden pitäjä voi vedota siihen kansallisissa tuomioistuimissa välttääkseen sellaisten kansallisten sääntöjen soveltamisen, jotka ovat ristiriidassa tämän säännöksen kanssa.

33 Tämän osalta on muistutettava, että aina kun direktiivin säännökset ovat sisällöltään ehdottomia ja riittävän täsmällisiä ja kun toimenpiteitä direktiivin täytäntöönpanemiseksi ei ole toteutettu määräajassa, näihin direktiivin säännöksiin voidaan vedota kaikkia direktiivin vastaisia kansallisia säännöksiä vastaan tai siltä osin kuin näissä direktiivin säännöksissä määritellään oikeuksia, joihin yksityiset voivat vedota suhteessa valtioon (ks. mm. asia 8/81, Becker, tuomio 19.1.1982, Kok. 1982, s. 53, Kok. Ep. VI, s. 295, 25 kohta, asia C-141/00, Kügler, tuomio 10.9.2002, Kok. 2002, s. I-6833, 51 kohta ja yhdistetyt asiat C-465/00, C-138/01 ja C-139/01, Österreichischer Rundfunk ym., tuomio 20.5.2003, Kok. 2003, s. I-4989, 98 kohta).

34 Nimenomaisesti kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan osalta oikeuskäytännöstä ilmenee, että vaikka tässä säännöksessä annetaan kiistatta jäsenvaltioille harkintavaltaa siinä säädettyjen tiettyjen vapautusten soveltamisedellytysten vahvistamiseen, on kuitenkin niin, että jäsenvaltio ei voi evätä verovelvolliselta kuudennessa direktiivissä mainittua vapautusta sillä perusteella, ettei jäsenvaltiossa ole annettu säännöksiä tämän vapautuksen soveltamisen helpottamiseksi, mikäli verovelvollinen pystyy osoittamaan vapautuksen myöntämiselle asetettujen edellytysten tosiasiallisesti täyttyvän oman verotuksellisen tilanteensa kohdalla (em. asia Becker, tuomion 33 kohta).

35 On lisättävä, että se, että kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan f alakohdassa vahvistetaan, että jäsenvaltioilla on tämä harkintavalta, kun siinä täsmennetään, että näillä on toimivalta määritellä uhka- ja rahapeleihin sovellettavan vapautuksen ehdot ja rajoitukset, ei aseta tätä tulkintaa kyseenalaiseksi. Koska nämä pelit on periaatteessa vapautettu arvonlisäverosta, niiden järjestäjät voivat vedota kyseiseen vapautukseen suoraan, kun kyseessä oleva jäsenvaltio on päättänyt olla käyttämättä toimivaltaa, joka sille on nimenomaisesti myönnetty kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan f alakohdassa, tai kun se ei ole toteuttanut toimia tämän toimivallan käyttämiseksi.

36 On myös todettava, että se, mikä pätee tapaukseen, jossa jäsenvaltio ei ole käyttänyt sille kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdassa myönnettyä toimivaltaa, pätee sitäkin suuremmalla syyllä tapauksiin, joissa jäsenvaltio on tätä toimivaltaa käyttäessään antanut kansallisia säännöksiä, jotka eivät ole tämän direktiivin mukaisia.

37 Tästä seuraa, kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 72 kohdassa, että kun pääasian tavoin ehdot ja rajoitukset, jotka jäsenvaltio on asettanut uhka- tai rahapelien vapauttamiseksi arvonlisäverosta, loukkaavat verotuksen neutraalisuuden periaatetta, kyseinen jäsenvaltio ei voi tukeutua tällaisiin ehtoihin tai rajoituksiin evätäkseen tällaisten pelien järjestäjältä vapautuksen, jota tämä voi perustellusti vaatia kuudennen direktiivin perustella.

38 Kolmanteen kysymykseen asiassa C-453/02 ja toiseen kysymykseen asiassa C-462/02 on näin ollen vastattava, että kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan f alakohdalla on välitön oikeusvaikutus, joten uhkapelien järjestäjä tai uhkapelilaitteiden pitäjä voi vedota siihen kansallisissa tuomioistuimissa välttääkseen tämän säännöksen kanssa ristiriidassa olevien kansallisten sääntöjen soveltamisen.

Tämän tuomion ajalliset vaikutukset

39 Suullisissa huomautuksissaan Saksan hallitus viittasi yhteisöjen tuomioistuimen mahdollisuuteen rajoittaa tämä tuomion ajallisia vaikutuksia siinä tapauksessa, että se katsoo, että pääasioissa kyseessä olevan kaltainen kansallinen lainsäädäntö on ristiriidassa kuudennen direktiivin kanssa.

40 Vaatimuksensa tueksi kyseinen hallitus kiinnitti yhtäältä yhteisöjen tuomioistuimen huomion tuhoisiin taloudellisiin seurauksiin, jotka tuomiolla, jossa todetaan, että UStG:n 4 §:n 9 momentin kaltainen säännös on ristiriidassa kuudennen direktiivin kanssa, olisi. Se väitti toisaalta, että Euroopan yhteisöjen komission käyttäytyminen asiassa C-38/93, Glawe, 5.5.1994 annetun tuomion (Kok. 1994, s. I-1679) jälkeen oli saanut Saksan liittotasavallan katsomaan, että UStG:n 4 §:n 9 momentti on kuudennen direktiivin mukainen.

41 Tämän osalta on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tulkinnalla, jonka yhteisöjen tuomioistuin EY 234 artiklassa sille annettua toimivaltaa käyttäen antaa yhteisön oikeussäännölle, selvennetään ja täsmennetään kyseisen oikeussäännön merkitystä ja ulottuvuutta niin, että yhteisöjen tuomioistuimen tulkinnasta ilmenee, miten tätä oikeussääntöä täytyy tai olisi täytynyt tulkita ja soveltaa sen voimaantulosta lähtien. Tästä seuraa, että tuomioistuimet siis voivat ja niiden täytyy soveltaa näin tulkittua sääntöä myös oikeussuhteisiin, jotka ovat syntyneet ja jotka on perustettu ennen tulkintapyyntöä koskevaa tuomiota, jos edellytykset kyseisen oikeussäännön soveltamista koskevan

asian käsittelylle toimivaltaisissa tuomioistuimissa muuten täyttyvät (ks. mm. yhdistetyt asiat C-367/93–C-377/93, Roders ym., tuomio 11.8.1995, Kok. 1995, s. I-2229, 42 kohta ja asia C-347/00, Barreira Pérez, tuomio 3.10.2002, Kok. 2002, s. I-8191, 44 kohta).

42 Yhteisöjen tuomioistuin voi ainoastaan poikkeustapauksissa ryhtyä yhteisön oikeusjärjestykseen olennaisesti kuuluvaa yleistä oikeusvarmuuden periaatetta soveltaen rajoittamaan asianomaisten henkilöiden mahdollisuutta vedota säännökseen tai määräykseen, jota yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut, vilpittömässä mielessä perustettujen oikeussuhteiden pätevyyden kyseenalaistamiseksi (ks. mm. asia C-104/98, Buchner ym., tuomio 23.5.2000, Kok. 2000, s. I-3625, 39 kohta ja em. asia Barreira Pérez, tuomion 45 kohta).

43 Pääasioiden osalta on todettava ensiksi, että komission käyttäytymiseen edellä mainitussa asiassa Glawe annetun tuomion jälkeen ei voida pätevästi vedota sellaisen väitteen tueksi, jonka mukaan oli kohtuullista katsoa, että UStG:n 4 §:n 9 momentti on kuudennen direktiivin mukainen. Tässä asiassa annetun tuomion taustalla olleessa tapauksessa oli kyse yksinomaan raha-automaattien pitämisestä saadun liikevaihdon veron perusteen määrittelemisestä, eikä se koskenut mitenkään erilaista kohtelua, joka Saksan lainsäädännössä on arvonlisäverotuksessa otettu yleisesti käyttöön toimiluvan saaneiden yleisten pelikasinoiden ja muiden uhkapelin järjestäjien välillä.

44 Toiseksi on muistutettava, että taloudellisilla seurauksilla, joita jäsenvaltiolle voi aiheutua ennakkoratkaisupyynnön perusteella annetusta tuomiosta, ei sellaisenaan voida perustella tämän tuomion ajallisten vaikutusten rajoittamista (ks. mm. em. yhdistetyt asiat Roders ym., tuomion 48 kohta ja em. yhdistetyt asiat Buchner ym., tuomion 41 kohta).

45 Tämän tuomion ajallisia vaikutuksia ei näin ollen ole syytä rajoittaa.

Oikeudenkäyntikulut

46 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

1) **Jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta — yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste — 17 päivänä toukokuuta 1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY 13 artiklan B kohdan f alakohtaa on tulkittava siten, että kansallisella lainsäädännöllä, jonka mukaan kaikkien uhkapelien järjestäminen ja uhkapelilaitteiden pitäminen on vapautettu arvonlisäverosta, kun tämä tapahtuu toimiluvan saaneissa yleisissä pelikasinoissa, mutta tätä samaa toimintaa ei ole vapautettu verosta, kun sitä harjoittavat muut kuin pelikasinoiden pitäjät, rikotaan tätä alakohtaa.**

2) **Kuudennen direktiivin 77/388 13 artiklan B kohdan f alakohdalla on välitön oikeusvaikutus, joten uhkapelien järjestäjä tai uhkapelilaitteiden pitäjä voi vedota siihen kansallisissa tuomioistuimissa välttääkseen tämän säännöksen kanssa ristiriidassa olevien kansallisten sääntöjen soveltamisen.**

Allekirjoitukset